

ÚVODEM

Politický zápisník Události (www.bohumildolezal.cz) provozuji na internetu od prvního října 2000. Pohnutky, které mne k tomu vedly, byly v zásadě dvě: za první, veřejný prostor, který si člověk vytvoří sám, mu dává daleko větší míru svobody než publikace v „papírových“ novinách, kde je jen jedním z řady komentátorů (jinak se noviny ani dělat nedají). Stinnou stránkou internetového zápisníku je, že vytvořit něco, co by bylo na internetu obrazně řečeno prostým okem viditelné, je nesmírně pracné, zvláště pro člověka, který jako já neoplývá žádným finančním zázemím, manažerskými ani podnikatelskými schopnostmi. Na začátku jsem měl nějakých 20–30 čtenářů denně (povětšinou mých studentů z FSV UK), po deseti letech jsem na tom jakž takž slušně. Velmi mi pomohla spolupráce s dalšími internetovými servery, především s Neviditelným psem, s lidovkami.cz a v posledních dvou letech i s reflexem.cz. To ke čtenosti Událostí podstatně přispělo. Jinak v Událostech dávám k dispozici i to, co jsem publikoval v domácím i zahraničním tisku, protože to k nim patří.

Druhý důvod, proč jsem se rozhodl podniknout tu obtížnou anabázi s Událostmi, byla moje skepse k setrvalosti svobody projevu v ČR. Podstatou demokracie je, že je v každé chvíli ohrožena ze všech stran. Obával jsem se, že může být čím dál tím obtížnější říkat veřejně věci, s nimiž sice málokdo souhlasí, ale které považuji za podstatné (zdaleka se to netýká jen sudetoněmecké problematiky). A předpokládal jsem, že v takovém případě by internetový zápisník mohl do jisté míry suplovat publikování v „papírových“ novinách. Zatím to vypadá, že moje škarohlídství bylo v zásadě přehnané, ale už se taky stalo, že mi Události i v tomhle ohledu ve dvou třech případech docela dobře posloužily.

Od října 2000 se věnuji jen a výlučně Událostem (jsou jakýmsi středobodem mé publikační činnosti, od něhož se všechno další odvozuje), na nic jiného nemám čas. To mne vede k pokušení vydat čas od času jakousi knižní bilanci toho, co jsem do Událostí napsal. Není to jednoduché: struktura zápisníku vypadá tak, že jeho páteří jsou pravidelné denní poznámky k aktuálním politickým

událostem. Kromě toho tu zveřejňuji dvakrát třikrát do týdne kratší denní komentáře k závažnějším tématům, dále obecnější články k zásadním věcem, fejetony a satirické texty. (Součástí Událostí je i maďarská, německá a polská příloha, obsahující jednak texty, které jsem publikoval v tamním tisku, a jednak ty, které se nějak týkaly tamější problematiky a má momentální finanční situace mi dovolila dát je přeložit – a kromě toho česká příloha, kde jsou články, vzniklé z některých mých univerzitních přednášek). Základ jsou ovšem poznámky a komentáře ke dni, a ty bývají už z povahy věci často velmi smrtelné. Čas od času jsem spolupracoval na Událostech s dalšími autory. Spolupráce byla vždycky časově limitovaná (i když se všemi, až na jediný případ, jsem se rozešel v dobrém). Nemám schopnost (a vlastně ani potřebu) sdružovat kolem sebe další autory, natož organizovat je nebo se jim stavět do čela. Je mi určeno pracovat sám – což je daň za to, že se člověk pokouší zformulovat věci, které na rozdíl od většiny svých bližních vidí jinak a tu jinakost považuje za zásadní. Mám jakousi naději, že i za těchto okolností mohou být užitečné. To ostatně necht' posoudí laskavý čtenář sám; upřímně řečeno, i kdyby došel k názoru, že ne, budu v Událostech stejně pokračovat. Jsem poměrně tvrdohlavý.

Právě proto, že komentáře k denním problémům bývají často velmi smrtelné, obsahovala má první „bilanční“ knížka, „Události“ (Prostor 2004), pouze fejetony, tedy texty s obecnějším vyzněním, které se většinou nevážou výlučně k některé konkrétní politické události, a to z let 2000–2004. Problém byl, že čtenář tak získal o mém internetovém zápisníku dosti deformovanou představu. Tentokrát jsem se snažil zachovat „kronikářskou páteř“ Událostí z let 2004–2010 a fejetony a satirické texty zapojit do tohoto rámce. Pouze poznámky ke dni jsem nechal stranou, jednoduše proto, že by to byla strašná práce, jež by mi znemožnila přinejmenším na půl roku pracovat na Událostech aktuálních.

Jsem upřímně zvědav, zda tento můj pokus bude mít ohlas, a jaký.

Bohumil Doležal

2004

JDE VŮBEC JEŠTĚ O BENEŠE?

Už z několikadenního odstupu je zjevné, že Lex Beneš, který nyní prošel Poslaneckou sněmovnou, je záležitost mnohovrstevná, přičemž okolnosti jeho vzniku a hlavně důvody jeho zastánců jsou možná ještě důležitější než význam oslaveného.

Nejprve sama forma, zákon: hodnocení historické osobnosti (a uznání jejích zásluh) je ve svobodné společnosti věc veřejné, kritické diskuse, která ústí v konsensus a v níž se, jak věříme, nakonec prosadí správný názor. Je to namáhavý, dlouhodobý proces, který prochází mnoha peripetemií. Člověk snadno podlehne pokušení nějak mu napomoci například tím, že se zásluhy stanoví zákonem, v němž je diskuse nahrazena hlasováním a konsensus normativním výrokem (stojí ti, co si myslí, že se Beneš o stát nezasloužil, mimo zákon?). Kdyby Češi byli měli v osmdesátých letech devatenáctého století vlastní národní parlament, nepochybně by hlasoval o pravosti Rukopisů.

Obsahem má být pocta. Smyslem zákona je vztyčení nehmotného pomníku. S hmotnými pomníky jsou špatné zkušenosti, periodicky se vztyčují a bourají, jeden mimořádně obrovský, určený pro věčnost, bylo třeba demolovat už po šesti letech od dokončení. Je tu ale potíže: hodnocení významné historické osobnosti je těžké vměstnat do dotazníku o jediné rubrice: zasloužil se – ano, ne. Beneš se nepochybně zasloužil o vznik státu, bez něhož by dnešní Česká republika asi neexistovala. Zasloužila se i řada dalších, ale je málo sporné, že on stál v první řadě.

Beneš se ovšem taky „zasloužil“ o to, že frustrovaná a demoralizovaná česká společnost vplula po roce 1945 hladce do smrdutých vod rudého carství. Byl už před vypuknutím války přesvědčen, že stalinský politický model dokáže oplodnit unavenou západní demokracii a že SSSR bude schopen garantovat svobodu a nezávislost ČSR lépe než kdysi Francie a Británie. Po válce inicioval či aspoň kryl svou autoritou řadu opatření, která znamenala omezení politické svobody, demontáž svobodného podnikání a hromadné porušování občanských a lidských práv obyvatelstva (plošné represe vůči Němcům a Maďarům). Jistěže nezpůsobil únorový puč v roce 1948,

ale uhladil mu cestu (a když byl puč dokonán, nedokázal ani včas odstoupit). Jistěže je nevěcné srovnávat ho s Hitlerem či Stalinem, už proto, že jeho politická dráha se odehrávala v docela jiné historické dimenzi. Je to však osobnost, jak se dnes říká, „kontroverzní“.

Zbývá tedy nejpodstatnější otázka: proč si ho politici dávají na prapor. Z toho, co zaznělo v Poslanecké sněmovně během projednávání zákona, vyplývá, že o Beneše jako o konkrétní historickou osobnost ani tolik nejde. Beneš je především „symbol českého státu a symbol českých národních zájmů“. Je dokonce jakýmsi „lakmu-sovým papírkem“: „Řekni mi, jak smýšlíš o Edvardu Benešovi, a já ti řeknu, jaké je tvé skutečné místo na politické scéně“. A protože smyslem zákonů je „utvořit určitou hráz pro jednotlivé společnosti“, má tento zákon čelit „hlasům zaznívajícím v sousedství“ a bránit stát proti útokům těch, kteří si přejí změny poválečného uspořádání. Jeden poslanec si dokonce slibuje, že „schválení zákona sníží nebezpečí průlomu restituční hranice“.

Je zjevné, že stejně jako v případě raně středověkých světců (sv. Václav) se dobová interpretace odtrhla od konkrétního historického podnětu a žije svým vlastním životem. Stoupenci zákona připisují dávno zesnulému politikovi jakousi zázračnou moc, kterou nemá. To, co bylo v jedenáctém a dvanáctém století dobovým územ, vypadá v dnešní racionální době jako nedůstojná parodie. Edvarde Beneši, vévodo české země, nedej zahynouti nám ni budoucím!

Mladá fronta Dnes 2. března 2004

VĚC: UDĚLENÍ BOBŘÍKA VYČŮRANOSTI ZA MĚSÍC BŘEZEN 2004

Od té doby, co se prezidentem České republiky stal Václav Klaus, mám s Bobříkem vyčûranosti problém. Je mimořádně těžké udělit toto ocenění někomu jinému než jemu. A protože se držím lidovecké zásady „třikrát a dost“, musím s udělováním velmi šetřit. Vždyť Václav Klaus bude nepochybně prezidentem ještě celé desetiletí!

Tento týden se konečně naskytla řídká příležitost uvažovat o poctě pro vysokého ústavního činitele, který zároveň není Václav

Klaus. Předseda Senátu Parlamentu České republiky Pithart poskytl rozhovor Alexandru Kramerovi z Práva. Pozoruhodný je už titul: „Kocovina po srpnu 1968 nám nalomila charakter!“ Hned jsem pojal podezření, že jde o tzv. plurál majestaticus, který si tak vysoký potentát jako předseda Senátu může bez problémů dovolit. A Petr Pithart v rozhovoru mou domněnku potvrdil: to, co titul hlásá, rozhovor dokumentuje.

Pozoruhodné je už to, že podle Pitharta po ruské invazi 1968 už nešlo o nějaký komunismus nebo socialismus. Ve skutečnosti šlo pořád o ten samý, jenže Petr Pithart měl nehodu, jaksi z něho vypadl. Rozjetý vlak komunismu se jeví jinak tomu, kdo debužiruje pohodlně rozvalen v jídelním voze, a jinak tomu, kdo s naraženou zadnicí dřepí u trati a vidí v dálce mizet poslední vagón.

Petr Pithart říká rozhodně ne zákonu o Benešových zásluhách. Jenže: honni soit qui mal y pense! Ať si jen proboha nikdo nemyslí, že by snad chtěl zpochybňovat velikost našeho Prezidenta Obnovitele. Naopak, má dojem, že se ti, kdo zákon navrhli, za něho chtějí schovávat. Místo aby bez obalu sami za sebe řekli sudetoněmeckým revanšistům, že neprojdou, jako to pravidelně činí Petr Pithart.

Po této lekci politické odvahy si Petr Pithart může dovolit, aby se znovu distancoval od Smíření 95. Ano, uznává, „slova o jednání s vládou nebyla šťastná [...] Ale chtěl jsem tím říct [...]“ atd. Postoj Petra Pitharta ke Smíření 95 se dosud měnil podle toho, zda se při jeho zaujímání nacházel na západ nebo na východ od Aše. Na západ se vydával za jeho tvůrce a organizátora, na východ se distancoval. Zde je syntéza obojího: tvůrce se distancuje. Je to akt krajní obětavosti: Petr Pithart, beránek Boží, který Smíření jen na poslední chvíli podepsal, na sebe bere hříchy editora Událostí a několika jeho přátel, a zároveň jemně vysvětluje, co tím ti nešikovně vlastně chtěli říci.

A konečně Pithartova pravdomluvnost: dekrety už dávno ztratily právní účinnost. Přitom se podle nich v majetkových sporech soudí, až se hory zelenají. Zde tkví pan Pithart až po uši v předsrpnovém socialismu: přece nebudeme padat na kolena před fakty!, říkával nebožtík Antonín Novotný.